

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТАРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІЮЗА ПІСЬМЕНІКАТ БССР

№ 18 (1344)

Серада, 4 сакавіка 1959 года

Цана 40 кап.

У імя шчасця людзей

У надзёлю сталіца Беларусі працуе на вышэйшым узроўні. Яшчэ не пачыналі хадзіць трамвай і тралейбусы, а людзі спяшаліся на выбарчыя ўчасткі, каб першымі адыць свае галасы за лепшых сьмярот і дачок Радаімы — кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета і мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных. Ішлі людзі розных узростаў і прафесій — муляры і іжарнікі, чыгуначнікі і трактарыстаў, хатнія гаспадыні і студэнты, тынкошчыкі і пенсіянеры. І якое было расчараванне юнака або дзяўчыны, калі на выбарчы ўчастак яны прыходзілі не першымі: ля дзвярэй ужо была постаць дзеда ці бабулякі... І такія «выпадкі» амаль што на кожным выбарчым участку. Адна з першых на ўчастак, разам з жонкай і дачкай, прыйшла 80-гадовая Соф'я Ільінічна Завушніцкая. На ўчастак № 37 Аўтазаводскай выбарчай акругі яна прыйшла 60-гадовай Фама Апанасавіч Пыжыкаў.

— Відомая рэч, старым не спіцца... — пажаўраў юнак.
Фама Апанасавіч не пакрыўдзіўся.
— Вы памыляецеся, — адказаў ён. — адкаў каўнер паліто і сеў у крэсла. Намаўчаўшы крыху, загаварыў іх і адзудзіла: — Вы бачылі кушпа? Не, не бачылі. А фабрыканта? Таксама не бачылі. А мне прыйшлося працаваць на кушпо і на фабрыкантаў. У іх руках улада была. Таму яны і ўрадам лічыліся... Цяпер мой урад. Каго захачу — таго і выбяру... Самага лепшага выбяру... Вось чаму мне не спалася.

Прад галаву ў гарадку аўтазаводцаў было ажыццэна. З раішчы чуліся вясёлыя, бадзёрыя песні дзяўчат. Па-святочнаму апранутыя, яны ішлі на выбарчы ўчастак і гаварылі аб сваіх справах: пра тое, як зборшчыкі галоўнага канвеера наладзілі зборку вузлоў новай маркі самазвала, і пра арыгінальную канструкцыю прычэпа, і пра жыццё дамы, што выраслі за апошні год калі шашы.

Калі паслухаеш гэтыя размовы, становіцца зразумелым, чаму аўтазаводцы ахвотна такім вялікім патрыятычным уздымам у дзень выбараў. Стаўшы на вахту ў гонар свята, зборшчыкі, механікі, сталевары, фармашчыкі 28 студзеня закончылі змену вялікай партыі выдатных аўтамашын, якую далі звыш плана. Магутныя самазвалы з маркай праслаўленага беларускага дубра прыйдуць на будоўлю Сібіры, Украіны, Украіны, роднай Беларусі.

Таму не выпадкова аўтамабілебудоўнікам вышаў гонар галасаваць за дастойнага кандыдата ў дэпутаты

Вярхоўнага Савета БССР, вернага сына беларускага народа, кандыдата ў члены Прэзідыума ЦК КПСС, перша сакратара ЦК КПБ Кірылу Трафімавіча Мазурава.

Кандыдатам у дэпутаты раённага Савета дэпутатаў працоўных вылучаны брыгадзір комплекснай брыгады муляроў трэста № 5 Міхаіл Харытонавіч Ломскі.

Атрымаўшы бюлетэні, слесар цэха галоўнага канструктара В. Ляшчынскі гаворыць:

— Я ведаю Ломскага. Гэта — дастойны кандыдат.

З Ляшчынскім зааджэцца выбаршчыкі. Ломскі карыстаецца заслужаным аўтарытэтам. Брыгада муляроў, якую ён узначальвае, змагаецца за званне брыгады камуністычнай працы. Будоўнікі працуюць сумленна і здаюць у эксплуатацыю аб'екты толькі выдатнай якасці. Брыгадзір муляроў Міхаіл Ломскі разумее, што поспехі прыходзяць у выніку напружанай працы і вучобы. Нядаўна Ломскі закончыў дзесяцігодку. Выдатнага муляра прынялі ў рады Камуністычнай партыі.

У дзень галін ранішні выбаршчыкі ідуць напружаным патокам. Некаторыя аўтамабілебудоўнікі прыходзяць з сем'ямі. Вось прыйшоў электраваршчык Федар Картавіцкі з жонкай Надзій і чатырохгадовай дачкой Валій.

Апускоўчык бюлетэня, Федар Картавіцкі гаворыць:

— Я галасую, каб жыццё савецкага чалавекі стала яшчэ лепшым, каб квітнела наша Радаіма, каб быў мір ва ўсім свеце...

Жаданне электраваршчыка зразумела кожнаму выбаршчыку. Нядаўна Картавіцкі атрымаў кватору ў новым добраапарэдкаваным доме. Зарабак яго складае тысячу рублёў у месяц. Крыху менш атрымавае яго жонка, якая працуе ў трэсце УНР-71. Жывуць яны багата, вясела.

— А будзе яшчэ лепш, — упэўнена гаворыць маладая выбаршчыца, навучэнка Еўдакія Малашка. — За гэта я і аддаю свой голас.

Гэта так. Выбаршчыкі Аўтазаводскай выбарчай акругі аднадушна галасавалі за росквіт нашай Савецкай дзяржавы, у імя народнага шчасця.

Людна было на ўсіх выбарчых участках сталіцы. У Тэатральна-мастацкім інстытуце, дзе праходзілі выбары, пасля галасавання можна было добра прачуць вольны час. Тут працаваў накой адпачынку, газетны кіёк. У ім былі свежыя газеты, ча-

сопісы, новыя кнігі беларускіх пісьменнікаў, розныя брашуркі аб росквіце нашай рэспублікі.

Адзін за адным падыходзяць да ўрны працоўныя. І тут жа, у фай, узнікаюць сяброўскія размовы пра наша савецкае жыццё. Цікава было паслухаць гутарку М. Саўко з дзюма маладымі рабочымі парнікова-цяпличнага камбіната. М. Саўко было пра што ўспомніць, пра што расказаць. Два гады назад разам з сям'ёй ён вярнуўся на Радаіму з Паўднёвай Амерыкі, дзе пражыў каля дзесяці год.

— Што гаворыць! — махнуў ён рукою. — Там я пачаў «сапраўдную дэмакратыю» капіталістычнага «раю». Бачыў я там і выбары, але ў іх не ўдзельнічаў...

Цяпер М. Саўко адчувае, што ён паўнапраўны грамадзянін свай Радаімы. Яму дадзена вялікае права не толькі выбіраць, але і быць выбраным у вярхоўныя органы ўлады рэспублікі.

Увесь дзень на выбарчым участку гучала музыка, чуліся ўсхваляваныя размовы. Да пасці галін вечара тут прагаласавалі амаль што ўсе выбаршчыкі.

Пасляпрайшлі выбары на ўчастках, размешчаных у памяшканніх Белдзяржпраекта, клубе цагельнага заводу № 2, Беларускай дзяржаўнай кансерватарыі. Там выбаршчыкі, як і ўсе працоўныя нашай рэспублікі, аднадушна аддалі свае галасы за кандыдатаў блоку камуністаў і беспартыйных.

На адмыку: галасуюць пісьменнікі Я. Брыль і Ус. Краўчанка.

Вялікая згуртаванасць

І сакавіка ў Расійскай Федэрацыі, на Украіне, ва Узбекістане, у Казахстане, Малдавіі, Латвіі, Таджыкістане і Туркменіі адбыліся выбары ў Вярхоўныя Саветы саюзных і аўтаномных рэспублік і ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных.

Масква — сталіца Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. З першымі тралейбусамі і аўтобусамі, якія кідалі на асфальт жоўтыя блікі электрычнага святла, тысячы масквічоў і іх гасцей вышлі на вуліцы. Рэспубліцкія радыёсілы гукі музыкі, гарэл агні, якія асвятлялі фасады выбарчых участкаў і напісаныя на кумачы словы: «Сардэчна запрашаем!».

У памяшканні выбарчага ўчастка № 17 Калінінскай выбарчай акругі г. Масквы галасавалі рабочыя пражэктнага заводу. Да выбараў калектыву прадпрыемства прыйшоў у выдатнай працоўнай перамогай. Завад вышаў у лік перадавых па раёну, датармінава выканаўшы месячны план.

У выбарчым участку сталіцы № 56 выконвалі свой грамадзянін абавязак аўтамабілебудоўнікі заводу імя Ліхачова. Адзін за адным біюлетэні з імямі кандыдатаў атрымлівалі кадравыя рабочыя, моладзь — надыменная змена ветэранаў савецкага машынабудавання. Кожны з іх сустраў выбары вытворчымі дасягненнямі.

Выбары ў Маскве прайшлі ў аб-

станоўцы вялікага патрыятычнага ўздыму. Ужо да 16 гадзін 97,9 працэнта масквічоў прыняло ўдзел у галасаванні.

Пры вялікай актыўнасці выбаршчыкаў прайшлі выбары ў Ленінградзе і Хабараўску, у горадзе-героі Сталінаградзе, у індустрыяльным Свядлоўску, у старажытным Бранску і ў іншых гарадах і сёлах Расійскай Федэрацыі. Паводле паведамлення Цэнтральнай выбарчай камісіі РСФСР, на 18 гадзін перамога сакавіка амаль усе выбарчыя рэспублікі выканалі свой грамадзянін абавязак.

Сталіца Украіны — Кіеў. Здаецца, сама прырода паклапацілася аб першым вясновым дні, які сушаў з днём выбараў у Вярхоўны Савет Украінскай ССР і мясцовыя Саветы рэспублік.

Выбарчы ўчастак № 17 Ленінскага раёна сталіцы Украіны размясціўся ў светлым будынку новай школы. Дзед заняўся зра сакавікаіскай раіцы, а сюды ўжо накіраваліся многія выбаршчыкі. Вось перады паходкай увайшоў у памяшканне пажылы чалавек — Міхаіл Васільевіч Каліноўскі. Ён адзін з першых выканаў свой грамадзянін абавязак.

— Галасавай і за росквіт майёй любімай Айчыны, за мір і дружбу народам, за роўную ленынскаму партыю, за ішчальнае камуністычнае заўтра, — сказаў ён выбаршчыкам.

Гэтымі словамі стары камуніст выказаў думкі і спадзяванні ўсіх працоўных Кіева, якіх а вялікай актыўнасцю галасавалі за кандыдатаў блоку камуністаў і беспартыйных.

Дружным галасаваннем, працоўнымі перамогамі ў гонар выбараў прадэманстравалі сваю згуртаванасць вакол роднай Камуністычнай партыі, сваё рашучасце адыць усе сілы на ажыццэўненне рашэнняў XXI з'езду працоўных ўсіх саюзных рэспублік, у якіх І сакавіка адбыліся выбары ў Вярхоўны Саветы саюзных і аўтаномных рэспублік і ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных.

(ТАСС).

На выбарчым участку № 12, які размясціўся ў памяшканні Белдзяржпраекта (Мінск) на адмыку: пісьменнік І. Грамовіч (справа) атрымлівае бюлетэнь. Фота У. Крука.

Канцэрты для выбаршчыкаў

У дзень выбараў у Вярхоўны і мясцовыя Саветы БССР артысты Беларускай дзяржаўнай філармоніі далі тры шэфскія канцэрты для выбаршчыкаў Мінска. Выступленні адбыліся на выбарчых участках фабрыкі імя Круцкай, будгтрэста № 7 і сярэдняй школы № 21.

Тры канцэрты для выбаршчыкаў далі калектывы і салісты Беларускага радыё і тэлебачання. Яны выступілі на выбарчым участку Беларускай дзяржаўнай кансерватарыі. На выбарчым участку трактарнага заводу выступілі артысты Беларускага дзяржаўнага ардана Ляліка Вялікага тэатра оперы і балету.

Актыўны ўдзел у культурным абслугоўванні выбаршчыкаў у дзень выбараў прынялі студэнты Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. На вуліцы акедэскага факультэта тэатра і чавэртага курсав падрыхтавалі цікавыя канцэртныя праграмы, а якую выступілі на выбарчых участках у школах № 19 і № 20, фінансавы і абліччавы тэхнікума, будоўнічым вучылішчам № 24. Студэнты мастацкага факультэта арганізавалі выставку сваёй работ. У фойе выбарчага ўчастка № 27 былі выставлены жывяніс, графіка, скульптура. Выбаршчыкі з цікавасцю знаёміліся з творчасцю будучых мастакоў.

Народныя тэатры

За апошнія гады значна вырасла ў рэспубліцы самадзейнае народнае мастацтва. Дзесці тысяч рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі і студэнцтва ўдзельнічаюць у розных відах мастацкай самадзейнасці. Рэспубліканская Дюда самадзейнага мастацтва, прысвечана 40-годдзю Беларускай ССР, пачынала, што многія тэатральныя калектывы мастацкай самадзейнасці дасягнулі высокага ўзроўню выканаўчага майстэрства. Асабліва вялікіх творчых поспехаў дамагліся тэатральныя калектывы Пінскага, Баранавіцкага, Барысаўскага гарадскіх, Слонімскага, Багушэўскага раённых дамоў культуры і клубы чыгуначнікаў ст. Магілёў. На працягу многіх год гэтымі калектывамі пастаўлены на сцэне на высокім мастацкім узроўні многаактывныя п'есы савецкіх і замежных аўтараў, выдзена пэўная работа на прапагандзе сярод працоўных перадавога тэатральна-драматычнага мастацтва.

У мэтах далейшага росту выканаўчага майстэрства тэатральных калектываў мастацкай самадзейнасці і

іх удзельнікаў Калегія Міністэрства культуры БССР паставіла п'есы сваёй назву «Народнага тэатра», наступным самадзейным драматычным калектывам: Пінскага, Баранавіцкага, Барысаўскага гарадскіх дамоў культуры, Слонімскага і Багушэўскага раённых дамоў культуры, клубы чыгуначнікаў ст. Магілёў.

Зацверджана «Палажэнне аб Народным тэатры».

Начальнікам абласных упраўленняў культуры прапанавана забяспечыць пастаянную дапамогу і падтрымку ў рабоце Народных тэатраў, абмеркаваць на пасяджэннях савецкаў культуры творчыя планы тэатраў на 1959 г., а таксама павышаць гастрольныя пасады, прысвоіць званні «Артыста Народнага тэатра» ўдзельнікам самадзейнасці, якіх найбольш вызначылі, згодна «Палажэння аб Народным тэатры».

Упраўленню па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР прапанавана аказаць неабходную творчую дапамогу Народным тэатрам, арганізаваць пастаяннае шэфства і творчую дапамогу Народным тэатрам з боку прафесіянальных тэатраў.

У канцэртных залах

Беларуская дзяржаўная філармонія арганізуе ў сакавіку цікавыя канцэртныя выступленні гастрольных калектываў Масквы, Эстоніі, Мінска.

У першай палавіне сакавіка ў Беларусі прыбывае на гастролі эстрады аркестр Эстонскай філармоніі пад кіраўніцтвам Рыхарда Мельдара.

У калектыву аркестра ўваходзяць заслужаны артыст Эстонскай ССР Уладзімір Саложнік (скрыпка, ксілафон, канцэртна, імітацыя), Рыхард Мельдар (сола на трубе), лаўрэат Усеазаўнага конкурсу артыстаў эстрады Аніта Міт (акрабатыка), лаўрэат рэспубліканскага конкурсу артыстаў эстрады Эйна Баскін (канферанс), выканаўчы папулярны нацыянальных танцаў і танцаў народаў ССР Хельгі і Лео Митус, салістка філармоніі Тамара Кляпа, інструментальны квартэт, хор і аркестр.

Эстрады аркестр пачынае гастролі ў Гомелі, дзе ён будзе выступаць у Палачы культуры чыгуначнікаў, за тым абудуша канцэрты аркестра ў Бабырускі і Мінску.

Гладчым Мінска і іншых гарадоў рэспублікі ўбачыць таленавіты калектыву — Маскоўскі камерны аркестр пад кіраўніцтвам і пры ўдзеле лаўрэата Міжнароднага конкурсу музыкантаў-выканаўцаў, заслужанага артыста РСФСР Рудольфа Баршаа.

У сакавіку абудуша таксама літаратурныя вечары з удзелам заслужанага артыста РСФСР Усевалада Аксёва.

Сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі пад кіраўніцтвам Віктара Дуброўскага дасць канцэрт з твораў Шостакавіча, будзе выканаць адзінаццатая сімфонія кампазітара.

Палажэнне аб Народным тэатры

1. Найменаванне «Народны тэатр» прысвоіваецца пастававай Калегіі Міністэрства культуры або загадам Міністэрства культуры БССР самадзейным драматычным калектывам усіх вядомстваў.

2. Найменаванне «Народны тэатр» прысвоіваецца калектывам, які маюць наступныя дадзеныя:

- а) мнагагадовую работу калектыву, але не менш п'ес год;
- б) пастаянны склад удзельнікаў самадзейнасці;
- в) планавасць у рабоце калектыву і рэгулярны выпуск новых спектакляў, пастапоўку на сцэне многаактывных п'ес;
- г) правільны падбор рэпертуару па ідэяльным і мастацкім вартасцям і высокае выканаўчае майстэрства;
- д) выдуць пастаянную работу на прапагандзе перадавога тэатральна-драматычнага мастацтва ў масах народа.

3. Народны тэатр мае права:

- а) арганізоўваць гастрольныя вышоды і спектаклі;
- б) даваць платныя спектаклі, але не больш 50 працэнтаў ад агульнай колькасці спектакляў;
- в) атрымліваць праз арганізацыі забяспечэння сістэмы Міністэрства культуры БССР тэатральныя прылады і матэрыялы;
- г) прыцягваць на грамадскіх пачатках і за аплату для кансулянтаў і кіраўніцтва спецыялістаў па розных жанрах мастацтва;
- д) прадстаўляць удзельнікаў самадзейнасці, якіх найбольш вызначылі, да прысваення звання «Артыста Народнага тэатра»;

е) план работы і гастрольных выездаў Народнага тэатра, а таксама каштарысы выдаткаў і прыбыткаў тэатра разглядаюць і зацвярджаюць выканкамі гарадскіх, раённых Саветаў дэпутатаў працоўных або вышэйшымі прафсаюзнымі органам (для калектываў прафсаюзаў) па прадстаўленню аддзелаў культуры;

ж) у якасці юрыдычнай асобы Народнага тэатра выступае гарадскі, раёны, сельскі Дом культуры або прафсаюзная арганізацыя, на базе якой працуе самадзейны тэатр.

4. Званне «Артыст Народнага тэатра» прысвоіваецца пастававай абласнага ўпраўлення культуры.

5. Права на атрыманне звання «Артыста Народнага тэатра» маюць усе ўдзельнікі самадзейнасці, якія:

- а) працуюць у складзе калектыву не менш чатырох год;
- б) дамагліся высокага выканаўчага майстэрства;
- в) строга захоўваюць дысцыпліну і арганізаванасць у рабоце Народнага тэатра, памнажаюць яго традыцыі, даражача гонарам тэатра і правам працаваць у ім.
- г) Творчай работай тэатра кіруе мастацкі савет, калектыву якога зацвярджаюць абласным упраўленнем культуры.
- д) Фінансавымі крыніцамі тэатра з'яўляюцца:
  - а) сродкі, атрыманыя ад платных спектакляў і канцэртаў;
  - б) спецыяльныя сродкі гарадскога, раёнага Дома культуры або таго прадпрыемства, пры якім працуе тэатр, а таксама сродкі прафсаюзаў.

Тэатр і жыццё

Літаратура і жыццё. Драматыя і рэалізм. Усе гэта важнейшыя праблемы нашага мастацтва, якое кроўна зацікаўлена ў тым, каб гаварыць праўду аб грамадстве і яго людзях. У тым і заключаецца прычынавае адрозненне мастацтва сацыялістычнага рэалізма ад упадзічнага літаратуры і тэатра буржуазнага Захаду, што перад ім стаюць супрацьлеглыя, несумяшчальныя адна з другой задачы. Калі тэатр савецкі — гэта найвышэйшая трыбуна, з якой адкрыта і смела гаворыцца народу і аб вялікіх яго дасягненнях, і аб недахопах, якіх ёсць яшчэ ў нашай рэалісцы, дык мастацтва буржуазнае робіць усё, каб утапіць ад рабочага класа сапраўднае становішча рэчаў, каб як мага далей адвесці яго ад палітыкі, ад жыцця сучаснасці. І імяна таму наш тэатр, наша драматыя так непарушына звязаны з жыццём, з дзейнасцю сацыяльнага чалавекі. Праўда аб рэалісцы — сутнасць мастацтва сацыялістычнага, яго аснова, яго жывое дыханне. Толькі што прайшоў гістарычны XXI з'езд Камуністычнай партыі, з'езд, які паднёў вышэйшай лікай работы народа па паводле сацыялізму ў нашай краіне і сфармуляваў рэальныя канкрэтныя пераважы пераходу нашага грамадства да камуністычных форм побыту і эканоміі. На з'ездзе, з трыбуны якога гаварылася аб відавочнай прыкметы камунізму, значная ўвага была ўдзелена пытанням ідэалогіі, светлагляду, выхавання мас. Без цвёрмага светлагляду, узабагачанага лясным ўсведамленнем сённяшніх задач народа, без творчага авалодання марксісцка-лэнінскай тэорыяй прыстапоўна да канкрэтных-гістарычных умоў нашай сучаснасці мы не можам да канца ўсведаючы вялікія планы, якія паставіла перад народам партыя, само жыццё ў яго ішчальным рэвалюцыйным развіцці.

Найбольшая сувязь літаратуры і тэатра з народам, сувязь, да якой заўсёды актыўна зацікаўлена партыя нашых мастакоў, маючы трыбунаў нашай краіне, дзе народ стаў і гаспадаром жыцця, і сапраўдным творцам выдатных мастацкіх каштоўнасцей. А што значыць праўда аб грамадстве і аб чалавеку гэтага грамадства? Праўда аб грамадстве і аб чалавеку азначае для мастацтва не толькі фіксацыю прайдзенага шляху, дзейснага спраў, атрыманых перамогаў. Праўда аб сучаснасці — гэта абавязкова рашучы і смелы погляд у будучыню, гэта арганічнае спалучэнне канкрэтных прымет часу сённяшняга з адчувальнымі рысамі дня заўтрашняга.

Не выпадкова лепшы паэт рэвалюцыйнага тэатра і мастацтва — гэта мастацтва, якое ўсведамляе сваю адказнасць перад народам, перад партыяй, перад тым, хто будзе жыць пасля яго.

Мы часта гаворым аб тым, што канфілікт — аснова драматыі, гэта бясспрэчна. Але як разумець сутыкненне, канфілікт у драме? Калі я самамету, пры якой выход бароды нічога не вырашае ў грамадстве, а сама барацьба паводувацца на дробных, не прычынавых адрозненнях у характарах — тады канфілікт не будзе душой драмы, а ўсяго толькі фармальным, механічным іштурком да наступных нікога не хвалюючых сцён. Калі ж сутыкненне пройдзе на генеральнай лініі жыццёвага размежавання, жыццёвай барацьбы за новае, калі запершанне канфілікту стане маральнай перамогай лепшых рысаў характараў новага чалавекі — тады суарэчывасці, на якіх паводувацца драма, будзе сапраўды вызначаць і ход часу, і лёс людзей.

Герой нашых п'ес і спектакляў — не абстрактныя людзі з замкнёным

асабістым светам, адарванай ад жыцця псіхалогіяй і прытаным, індывідуальнымі рысамі характараў. Люды — гэта готыя прайшлі шлях паводувы сацыялізму ў нашай краіне. Шлях гэты прайшлі праўдзіні, ад гістарычных ленынскай суботніцаў, дзе ўжо зараджаліся рысы калектывізму, да здзіўляючых сёння ўвесь свет брыгад камуністычнай працы — канкрэтнага праўдзіні камуністычнага грамадства. Імяна ад гэтых людзей-праўдзіні і паводувы п'есам нашых драматыі, імяна гэтыя людзі і паводувы прайшлі на нашу сцэну. Калі мы гаворым, што хочам бачыць чалавекі жывога ў плоти і крыві, чалавекі не схему, а нашага сабра-сучасніка, мы разумеем, што жыццё рэалісцы нашага чалавекі — гэта яго адносіны да працы, што якая схема будзе ён у мастацтве, калі паводувы яго галоўнай справы жыцця — свабоднай творчай працы.

Было б няправільна гаварыць, што савецкі тэатр не стварыў і не расквітаў выбар чалавекі-праўдзіні. Ад першых герояў нашай маладой драмы — пеліроў, некараў, пракаў, «Містэрый Буф» праз «Тэм» і «Наму аб сьмерці» Нагодзіна аж да апошніх сучасных нашых твораў «У анім горадзе» Сабранава, «Стары прыкметы» Карнейчука, «Сцяп прыроў» Вініцкага, «Далі неаглядні» Вірты, «Ілюзія» жаваранкі Краўчы, перамога ішлі і ідуць па савецкай сцэне людзі, душыўна высокароднасць іх, ідэалы, мары, жыццё былі непарушына звязаны з развіццём нашай працы.

Гаворачы аб людзях працы, драматыі нашы часта ішчэ спыняюцца на іх першых кроках, на пачатку шляху, на становішчы новага працоўнага характара. Але ж дзіцяцка жыццё ў тым і заключаецца, што калі адны толькі пачынаюць — гэта ішчальны вынікам зрэннага ўжо карыстаюцца тым, хто раней за іх выйшаў на дарогу барацьбы і працы.

Літаратура і тэатр толькі тады паводуць сапраўднае душоўнае і мастацкае сталасць, калі авалодваюць аб выдатных пачынаючых будзе арганічна зліта з авалоданнем аб вялікіх дзейнасцях, калі характараў, які фармуецца, будзе паказаным нам побач з характарам ужо закончаным і цэлым, мужым, загартаным. Змагацца за ідэалы сучаснасці, глыбока роўна ад усіх самых смелых ідэалаў эпохі паводувы, моцны

Подых часу

Есь у жыцці кожнага чалавека перыяд, пра які ён заўсёды ўспамінае з хваляваннем. Старэйшы беларускі пісьменнік Ілья Гурскі на працу гаварыцца сваім юнацтвам — першымі барыкадамі баімі за Уладу Саветаў, калі залы «Аўроры» абвясцілі ўсёму свету, што ў Расіі пачалася Кастрычніцкая рэвалюцыя.

Пісьменніку многіх пакаленняў заўсёды хвалявалі і будучы хваляваць грандыёзныя падзеі 1917 года — гаворыць Ілья Данілавіч. — Мне таксама хацелася ўзяцца за перапіс гэтай тэмы. У аснове майго рамана, над якім я зараз працую, — сапраўдны падзеі і факты, памычаныя ад лютаскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі ў Петраградзе, Беларусі, на Заходнім фронце і да кастрычніцкіх дзён, да ўтварэння Беларускай ССР.

Кажуць, што асабіста біяграфія пісьменніка мае выключнае значэнне ў яго літаратурнай дзейнасці, тым больш, калі ён хоча праўдзіва адлюстраваць гістарычныя моманты свайго народа, бо стварэнне магчымасць перадаць яе ў больш рэальных фармах і адносінах. А І. Гурскі ўсё аб чым успомніць. Ён праішоў вялікую і суровую школу жыцця.

...Бэнае, беспрасветнае дзяціства. Даматканая торба пастиха. У сельскага хлапчука адзіная радасць і біежа — дарэгі сэрцу кнігі. З ім ён не расставіцца. Чытаючы іх, можна забыцца на зморнае жыццё, на нястачу, можна паліць на крыльях злітых мар у незведаныя, поўныя чароўнай прыгажосці далі. Хлопу споніліся пятаццаць год, а імі прышоў гарачае жаданне вучыцца. Але праклятае безмале не давала ходу сялянскаму сьмугу; у пошуках хлеба ён едзе ў Швэр, пастануе на работу на Абухавскі завод. Там ён сутыкаецца з новымі класкамі, пазнае бяд работчы, іх імкненні пераарбавіць жыццё на новы, сацыялістычны лад. Завод стано-

віцца для вясковага хлопца сапраўдным «універсітэтам». 1917 год. У палым рэвалюцыйным, у барышні за народную справу мужне і гартуецца юнаца сэрца. Неўзабаве Ілья Гурскі ўступае ў рады большавіцкай партыі і са зброй у руках ідзе абараняць заваявы Кастрычніка.

— Асабіста мне пашанцавала — я бачыў жывога Леніна, чуў яго голас. Гэта вялікае шчасце для чалавека — бачыць Леніна, — Ілья Данілавіч на нейкі момант задумваецца, потым твар яго святлее, і ён раскажвае аб выступленні Леніна на Абухавскім заводзе. — А гаварыў ён тады зусім простымі і зразумелымі ўсім словам, гаварыў аб своеасабістасці бачнага моманту ў Расіі, аб задачах рэвалюцыйнага пралетарыята, у якога дарогі з буржуазіяй зусім розныя. Раскрываючы работчы класавую сутнасць дэмакратыі, ён высуноў патрабаванне стварыць рэспубліку Саветаў. І праба было бачыць, з якой прагнасцю і увагай лавілі работчы кожнае слова Ільічына.

Было відна, як дарэжыць пісьменнік гэтымі светлымі ўспамінамі аб вялікім Леніне. Гурскі ў сваіх літаратурных творах ужо не раз звяртаўся да тэмы рэвалюцыі і яе правіднага. У гэтых творах адлюстравана ўсё, што пакінула найбольшае ўражанне ў душы маладога работца, выхадца з сялянскай масы, — надрыхтоўка пралетарскай рэвалюцыі і першыя баі за яе абарону. Характэрна ў гэтых адносінах апавяданне «Перад барацьбу», дзе пісьменніку ўдалося стварыць прывабны вобраз Леніна. Хваляюцца ад праследванняў Часовага ўрада, Леніна быў вымушаны жыць у Равіне. Але і тут ён не спынае вялікай работы, кіруе надрыхтоўкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

На вачах самага Ільі Гурскага скончыўся «мірны перыяд» рэвалюцыі. Гэта дапамагло пісьменніку паставіць перад сабой і больш адказную задачу — намаляваць шпиро-

кае палатно надрыхтоўкі рэвалюцыі і ўтварэння Беларускай ССР. Тое, што пісьменнік захавіў гэтай складанай тэмай, — не выпадковасць. У Беларусі тады адбыліся падзеі, якія мелі надзвычайнае значэнне для лёсу рэвалюцыі. Тут праходзіў фронт, дзе былі скандрваныя вялікія людскія сілы. Праз Мінск ішлі саставы з войскамі і боепрыпасамі. Калі ў такіх гарадах Украіны, як Харкаў, Луганск, Екацерынаслаў, налічвалася ўсяго некалькі соцень членаў партыі, дык у Мінску іх было некалькі тысяч.

На Беларусі ў той час працавалі такія выдатныя дзеячы Камуністычнай партыі, як Міхал Фрунзе і Аляксандр Мяснікоў. Тут жа дзейнічаў большавік Станіслаў Берсан, які з юнацкіх год стаў рэвалюцыйна-падпольшчыкам. Перад большавікамі Беларусі тады стаяла задача: ізаляваць Магілёўскую стайку ад фронту і не прапусціць ніводнага контррэвалюцыйнага апазіцыяна. І вось С. М. Бухдэзін вяртаецца за рэвалюцыйнай задачай. 25 жніўня 1917 года на станцыі Орша былі затрыманы і разброены дзвіжы салдат, якую Карнізав паслаў на Петраград і Маскву, каб задушыць рэвалюцыю. У Мінск прыязджаў вядомы тады французскі сацыяліст Марсель Каман, які выступаў на 9-м з'ездзе Мінскага Савета. Рэвалюцыйная сітуацыя ў Расіі раскрылася яму вочы, і ён убачыў, што праба на баку камуністаў. З той пары ён стаў гарачым прыхільнікам марксісцкага напрамку ў французскім рабочым руху. Гэта тады ён сказаў свае працоўныя словы, што цяпер вецець дзьме не з Захаду, а з

Усходу, вецець, які зменіць усё жыццё на зямлі.

Безумоўна, што ўсе гэтыя падзеі знойдуць сваё адлюстраванне на старонках рамана. А хто ж галоўны герой твора?

— Галоўны герой рамана — народ, рэвалюцыйны масы, — адказвае пісьменнік, — а ў прыватнасці, галоўны герой — малады пецярбургскі работчы, карэспандэнт «Правды» Сяргей Галавін, які едзе ў Мінск і наладжвае там сувязь з Фрунзе і Мясніковым. Мяркую напісаць рамана ў трох кнігах. Першая кніга па назву «Мір хатнім» ужо друкуецца ў часопісе «Полымя», другая — «Улада Саветаў» і трэцяя — «Барацьбой народжаным» мяркую закінчыць у бліжэйшым часе.

Ілья Гурскі сваім раманам хоча адкрыць вачам адну цікавую старонку з гісторыі рэвалюцыі і ўтварэння Беларускай ССР, паказаць веліч гэтых падзей, стварыць геарычны характары барацьбы за шчасце народа.

В. КУЦЕНКА.

Шолам-Алейхем

(Да стагоддзя з дня нараджэння)

Прайшло сто год з дня нараджэння вялікага яўрэйскага пісьменніка Шолам-Алейхе (Шолама Хохла-віча Рабіноўіча). Творчасць агульнапрызнанага класіка яўрэйскай літаратуры, аўтара твораў вялікай каштоўнасці і сусветнага значэння, і ў нашы дні захоўвае сваю ідэяна-мастацкую дзейнасць.

Пісьменнік нарадзіўся 2 сакавіка 1859 г. (18 лютага па ст. ст.) у Пераляслаў (Украіна). Пачатковую адукацыю ён атрымаў у «хедэра» (яўрэйская школа), а ў 1876 г. скончыў адначасна рускае павятовае вучылішча. Затым на працягу сямі год вымушаны быў бадзіцца ў пошуках заробку і мяняць адну прафесію на другую.

Шолам-Алейхем рана пачаў выучаць культурную спадчыну свайго народа, а затым і класікаў рускай і сусветнай літаратуры.

Ужо з юных год Шолам-Алейхем пачаў займацца літаратурнай творчасцю. У 1883 г. ён пачаў сістэматычна займацца літаратурнай працай. З 1885 г. Шолам-Алейхем прыступіў да выдання зборнікаў «Яўрэйская народная бібліятэка», у якіх, побач з публіцыстычнымі артыкуламі пісьменніка, былі надрукаваны і першыя яго раманы «Стамешня» і «Іосеце Салавей».

Жыццё Шолам-Алейхе было поўна нагод. Першая сусветная вайна закінудла цяжка хворага пісьменніка ў Нью-Йорк, дзе 13 мая 1916 г. ён памёр.

Пісьменнік тварыў у той час, калі сацыяльныя ўмовы жыцця нараджалі такія адносіны паміж людзьмі, пры якіх чалавек чалавеку быў ворагам. Прастоты супраць гэтага, поўны палымнага жадання, каб людзі і народы жылі ў міры і дружбе, пісьменнік выбраў сабе літаратурны псеўданім «Шолам-Алейхем» — «Мір нам!». Гэты заклік стаў лейтматывам яго багатай творчасці.

Усведамленне таго, што карэнні сацыяльнага зла — у эксплуатацыі чалавека чалавекам, у асноўным вызначыла гуманістычнае светаадчуванне Шолам-Алейхе, пражытае пратэст супраць сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. Над уплывам рускага рэвалюцыйнага руху пачатку XX ст. пасіўна-суаіральна гуманізм Шолам-Алейхе становіцца ўсё больш дзейным і сацыяльна-адрываючым. Эксплуататары і прыгнётаваныя ў біялагічна бічова вострай сацыяльнай і людзей працы, «маленькага чалавека» пабадзірава здаровым, жыццядарным гуарам.

У маі 1914 г. ён пісаў работчы Гродна: «Хочацца жыць і пісаць для самых здаровых і самых свежых і самых лепшых элементаў нашага народа — для нашых работчы і нашай моладзі».

Антыям і гуманізм твораў пісьменніка даклікае народны масы на барацьбу з бесчалавечнасцю і сацыяльнай несправядлівасцю. Яго творы — значны ўклад не толькі ў яўрэйскую, але і ў сусветную літаратуру.

Пасля перамогі Кастрычніка інтэрнацыянальнае значэнне творчасці Шолам-Алейхе атрымала належную ацэнку ў Саветскім Саюзе. У сувязі з васьмідзесяцігоддзем з дня нараджэння пісьменніка А. Фадзееў у артыкуле «Шолам-Алейхем — наша агульная культурная спадчына» пісаў: «Шолам-Алейхем самы выдатны класік яўрэйскай літаратуры. Ён прыстаецца прызначэнне і любоўю ў яўрэйскую, але і ў сусветную літаратуру».

Пісьменнік тварыў у той час, калі сацыяльныя ўмовы жыцця нараджалі такія адносіны паміж людзьмі, пры якіх чалавек чалавеку быў ворагам. Прастоты супраць гэтага, поўны палымнага жадання, каб людзі і народы жылі ў міры і дружбе, пісьменнік выбраў сабе літаратурны псеўданім «Шолам-Алейхем» — «Мір нам!». Гэты заклік стаў лейтматывам яго багатай творчасці.

Дзве асноўныя лініі, дапаўняючы адна-другую, праходзіць праз усю творчасць Шолам-Алейхе. Гэта выкрыццё бесчалавечнасці, эксплуатацыі і культуры грошай, з аднаго боку, і сцвяржэнне сацыяльнага гуманізму — з другога. Герой апавядання «Калі б быў я Ротыльд» гаворыць: «Грошы — гэта д'ябальскае і пакутавальнае; любоў да грошай — адна з самых агубных страпей у свеце». Сатырычная паэма Шолам-Алейхе «Яўрэйскія чыноўнікі» (1884) накіравана супраць пугачыцкіх кіраўнікоў абшчыны, супраць прагнах мірадаў і бядушчых бюракратаў. У рамана «Сендэр Бланк» (1885) пісьменнік зноў бічуе бядушчых кіраўнікоў-багацеяў.

У 1909 г. ён піша ў рэдакцыю адной з амерыканскіх газет: «На стаў час узяцца за дэзінфекцыю літаратуры; твар палеа ад сору за тое, што мы даклялі да праслаўтага амерыканскага густу».

З трывогай Шолам-Алейхем сачыў за ласем эмігрантаў, якія, ратуючыся ад беспраўд, пастаты і пагрому, пакідалі родныя месцы і перасяляліся ў далёкую Амерыку ў надзеі на лепшае жыццё.

Герой апавядання «Чалавек з Буэнас-Айрэса», эмігрант у Расію, вяртаецца ў Амерыку ў несумленна дзяка большай габейнага бізнесу — ганіло жытым таварам. «Усё прыгодна, толькі б не працаваць да другога, а калі б другі працаваў на цябе», — разважае гэты выклад.

Першая сусветная вайна застала хворага Шолам-Алейхе на курорце ў Германіі. Пазбаўлены матчынасці вярнуцца на радзіму, пісьменнік пераехаў у Амерыку і пасяліўся ў Нью-Йорку. Прыгледзеўшыся блізка да жыцця яўрэйскіх мас у горадзе «жоўтага д'ябла», ён у пісьме да Апатошу — аўтара кнігі «Нью-Йоркская гета» — ахарактарызаваў іх жыццё як «спекла». Тут пісьменнік і асабіста сам сутыкнуўся з сапраўдным тварам амерыканізма. Прэса прад'явіла яму свае дзяліцкія патрабаванні, але ён іх рашуча адваргаў. «Я сабе ніколі не дазволю, — пісаў ён, — следваць амерыканскаму густу і парушаць законы мастацтва, г. зн. працу жыцця». Незадолга да свайго смерці пісьменнік заявіў: «Я ведаю, што сапраўдныя носьбіты яўрэйскай культуры як у Расіі, так і тут у Амерыцы, з'яўляюцца работчы, мае лепшы чытачы і прыхільнікі... Я, Шолам-Алейхем, заняволенны таксама, як усё іншыя, якія стоніць пад прыгнётам капітала».

У сорні апавяданняў пад імям пісьменніка «Кастрычніцкі прагрэс» (1915—1916) пісьменнік паштацкі пераканальна паказвае, як ілжэдымакратычны амерыканскі «прагрэс» служыць толькі інтарсам капітала, кідзе «маленькага чалавека» ў настрымную пагоню за доларам і ператварае яго ў бядушчата «одрэжытага».

Незадоўга да смерці Шолам-Алейхем піша апавесць «Хлопчык Мотл у Амерыцы» (1916) пра крушэнне вышакародных спадчываніў яго любімага героя, вымушанага эміграваць за акіяны, у краіну долара.

Для Шолам-Алейхе Расія заўсёды была і заставалася да канца яго жыцця роднай і блізкай. Ён ніколі не забываў аб зямлі, на якой нарадзіўся і працаваў для шчасця чалавека. У канцы 1914 г. ён пісаў у Амерыку: «Будучына нашага народа ў Расіі... Ціжкія часы пройдуць, цёмныя хмары рассеюцца... і сонца ярка засяецца».

Пад уплывам рэвалюцыйнага руху пачатку XX ст. гуманізм Шолам-Алейхе набывае сацыяльнае заастаннасць. У яго творчасці з'яўляюцца станючыя вобразы барацьбы-тоў за сучасную будучыню. У адным са сваіх лепшых апавяданняў «Іосіф» (1905) пісьменнік паказвае юнага рэвалюцыянера. Палымнымі прамовамі ён абуджа свядомасць і рэвалюцыйную актывнасць мас у іх барацьбе з сацыяльнай несправядлівасцю. У гэтым героі выразна выстуіць рысы чалавеча будучыні.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

Сваю літаратурную дзейнасць Шолам-Алейхем пачаў крытычнай ацэнкай літаратурнай спадчыны і сучаснай яўрэйскай літаратуры. У сярэдзіне XIX ст. вялікае распаўсюджанне ў яўрэйскім асяроддзі атрымалі бульварныя раманы Шомера, якія прапаведвалі авантурызм, рабскае схіленне перад багатырамі. У сваім памфлеце «Суд над Шомерам» (1888) Шолам-Алейхем рашуча і рэзка выступіў супраць гэтай шкоднай ілжэдымакратычнай бульварчыны.

Шолам-Алейхем надаваў вялікае значэнне народнай творчасці. У радзе сваіх твораў ён стварыў яркія вобразы таленавітых самародкаў-музыкантаў, спевакоў і акцёраў. Мастацтва якіх дапамагала народу пераадолець жыццёвыя нягоды.

Шолам-Алейхем прывесціў рад сваіх твораў маладому пакаленню. У псіхіцы дзяцей, у іх чулай рэакцыі на несправядлівасці і зло, у іх юных марэх аб шчасці пісьменнік бачыў партыкі новага чалавека — творцы светлай будучыні.

У сучаснай яму рэчаіснасці ён асуджае тая ўмовы жыцця і выхавання, якія, калечыць, парывае развіццё дзяцей. У сваіх апавяданнях «Мой першы раман», «Ханукальскія грошы», «Настаўнік Воа», «Мазепа» пісьменнік ускрывае і асуджае гэтыя адмоўныя з'явы. Ён чіпа рагаватаў на бесчалавечныя адносіны дарослых да дзяцей («Перад-спачуванне да абзядоленых дзяцей беднякоў насмечана апавяданне «Тры галоўкі».

З вялікім майстэрствам і думашчым пэплым Шолам-Алейхем піша пра дзіцей. Адным з лепшых твораў аб іх з'яўляецца апавесць «Хлопчык Мотл» (1907). Прачытаўшы гэты твор на рускай мове, М. Горкі пісаў Шолам-Алейхему: «Кніга мне вельмі падабаецца. Яшчэ раз скажу — цудоўная кніга! Яўрэйскі народ і яго культура прад'яўляюцца праслаўленам у краінах капіталазма. Мы ж узімаем імя Шолам-Алейхе, як сцяг культуры ў нашы дні».

Другая сустрэча

Опера Масна «Вертер» не ўзняла вялікіх сацыяльных праблем і не раскрыла ўсю глыбіню вобразаў твора Гётэ «Пакуты маладога Вертера», але яна зачырвае сваім лірызмам, Кампазітар скаантраваў увагу на пачуццях Шарлоты і Вертера. У оперы нама яркіх масавых сцен, хораў; усё падпарадкавана раскрыццю псіхалагічнай драмы герояў. Мелодыі выразныя, дыялагі і арыяна даюць багаты матэрыял для спевакоў. Шпіто ў оперы не пераходзіць на сцэнічнае значэнне.

Опера стаіць перад рэжысёрам многа складаных задач і патрабуе тонкага і дакладнага раскрыцця псіхалагічнай сутнасці вобразаў.

Натуральнасць паводін акцёраў, некаторыя ўдалыя мізансцены светла аб фантазіі і вобразна-мыслена рэжысёра-пастаноўчыка Ю. Ужанавы. І тым не менш у новым спектаклі Беларускага тэатра оперы і балету прыкметна адчуваецца беднасць псіхалагічных нюансаў, не заўсёды яркая акцёрская ігра, за выключэннем выкаўцы партыі Вертэра — В. Глушакова.

Артыст Б. Казанцаў — выкананца партыі Альберта і рэжысёр не дасягнулі натуральнасці сцэнічных

паводін. Ігра артыста не пераконвае, яго жэсты і рухі выпадковыя. І гэта не дзіўна, таму што позірк Казанцава літаратурна прыкваны да рукі дырыжора. Занадта аб'ектыўна ён з'яўляецца да каханай дзячычыні пасля ростані, задае пытанні свайго жонцы і г. д. Артыст валодае надрыхтоўкай валакністым дадзенымі, якія адпавядаюць партыі Альберта, але яму яшчэ трэба мілья працаваць з рэжысёрам і асабіста з дырыжорам, бо яго валакнінае выкананне мала выразнае.

К. Кудрашова вядома як таленавітая артыстка, якая стварыла шэраг яркіх, запамінальных вобра-

заў на беларускай сцэне. Тым больш крыўдна, што яе магчымасці не дадаткова раскрыліся ў вобразе Шарлоты. Вакальна-сцэнічныя малюнак ролі намалеваны спывачкай у асноўным правільна, але неж нясмелга. Калі б спывачка ўдалася дажыць больш пачуццёвы, прывабнасці, вобраз Шарлоты стаў бы яшчэ ярчэйшым. Спявачка адчувае музыку. Фразіроўка яе выразная. Але дзе захаленне, усхваляваная парывістасць і бальчэе расказанне? Адмаўленне артысткі ад раскрыцця драмы Шарлоты нельга лічыць правільным. Магчыма, у гэтым вінаваты рэжысёр, таму што К. Кудрашова — артыстка з ярка выключным драматычным талентам, часткова яна прадэманстравала гэта ў трэцяй і чацвёртай карцінах оперы. Выразны і прыгожы голас спывачкі не заўсёды гукаў роўна. К. Кудрашова ў спектаклі не адраду знайшла адпаведную вакальную форму.

Светлы, чысты вобраз Сафі добра адпавядае сцэнічным дадзеным Н. Нікевай. Яна прывабная, грацыёзная, добра валодае жэстам, руху і лёгкія. Не музыкальна характарыстыка вельмі жымірадасная. Толькі ў вакальных адносінах Н. Нікевай не халае інтанацыйнай выразнасці, разнастайнасці фарбаў, асабіста ў другой карціне.

Партыя Вертэра — адна з найбольш складаных тэаровых партыяў. Яна патрабуе добра пастаўленага дыянахна, роўнай гунацыі голасу, тонкасці фразіроўкі. Усё гэта з поспехам прадэманстрававу В. Глушакоў. Голас яго гукаў роўна, ярка

фразіроўка была выразнай. Валодаючы добрай дыкцыяй, акцёр дамогся дакладнасці і рэфлекцыяў докламацыі. Завалася, што ўсё, што не халапа астатнім выкананцам спекталя, увасобіў В. Глушакоў: яркае кульмінацый, дынамічны контрасты і малюначысць. Менавіта ў яго выкананні словы сталі актыўным узельнікам дзеяння.

Для спевакоў, якіх выступаюць у ролі Вертэра, неабходна ўменне раскрываць разнастайныя настроі. З гэтай задачай В. Глушакоў добра справіўся, што асабіста прыемна, бо зусім нядаўна ён быў яшчэ скаваны ў сваіх рухах, статычным. Хоць і цяпер жэсты яго не выдзяляюцца вялікай разнастайнасцю, але яны драматычна апраўданы. У яго ігра адчуваецца прадуманасць, унутраная значнасць. Вертэр у выкананні Глушакова ажыўляе спекталя, Безумоўна, гэта поспех яго выканання, так і рэжысёра. Акцёра можна папракнуць толькі за недастатковую мімічную выразнасць, што яшчэ больш умацаецца вельмі дрэнным грывам. Апрача таго, яму трэба больш увагі надаваць пошучкам індывідуальных інтанацый, бо ён часам пераймае вядомых спевакоў.

Аркестравая партыя оперы багата, эмацыянальна насычаная. Але арганічнай сувязі паміж пастаноўчыкай адукач і музыкай няма. У выкананні аркестра (дырыжор І. Абрам) хацелася б больш пачуць яркіх кульмінацый. Хацелася б бачыць больш патрабавальнасці з боку дырыжора да ўсабавлення мелодыка-рытмічнага малюнка, да інтанацый спевакоў, якая не заўсёды па вышнім. Увогуле дырыжор знойшоў добры тэмп музыкага дзеяння. З уздам выкананы адзін з самых выразных аркестравых эпізодаў оперы — уступ да трэцяй карціны.

Агульнае афармленне спекталя стугучна характару вобразаў. Дэкарацыя (мастак М. Чэпін) выкананы з густам і ствараюць праўдзівую атмасферу, якая спрыяе ўспрыманню музыкі.

Інтэлектычны на недадох, спектакль у цэлым праўдзівы. Але ў сувязі з новай пастаноўкай узнікае пытанне: ці не занадта многа для нашага тэатра дзюх аднадушных опер Масна, якія ідуць у адным сезоне, калі многія пудоўныя оперы Чкаўбэскага. Рымскага-Корсакава, Вердзі, а таксама савецкі кампазітарыў яшчэ чакаюць пастаноўкі на беларускай сцэне.

Т. ДУБКОВА.

На здымку: сцэна са спектакля «Вертер». Шарлота — артыстка К. Кудрашова, Вертэр — артыст В. Глушакоў.

Літаб'яднанне праце

Другі год пры рэдакцыі чэркаўскай райгазеты «Сацыялістычная перамога» працуе літаратурнае аб'яднанне. У яго складзе людзі розных узростаў і прафесій — спецыянер Даніла Сераўка, медработніца Роза Раскава, служачка Кацярына Станкевіч, работчы лесгубчыцка Сяляна Максічэнка і інш.

Члены літаратурнага аб'яднання прасядаць пасяджэнні, дзе абмярковуюць творы пачынаючых празаікаў і паэтаў, слухаюць лекцыі па гісторыі літаратуры. Тут жа адбараюцца лепшыя творы для літаратурных старонак.

Пачынаючы паэты і празаікі раёна трымаюць пастаянную сувязь з чытачом. У раённым Доме культуры і арганізавана некалькі літаратурных вечароў. Дпамогу членам літаратурнага аб'яднання аказваюць пісьменнікі А. Пясін і В. Матэвчушаў.

І. ЧАРНЯК.

Хлопчык Мотл

(З НІЗКІ ВЕРШАЎ «СМЕХ ШОЛАМ-АЛЕЙХЕМА»)

«Кінуў вашу атрымаў, прачытай, смейся і плакай».

З пісьма Максіма Горкага да Шолам-Алейхе.

Ты мне даруй, чытач, даруй, мой друг цярыльце, — Не ўтаймавай пачуццёў мір імклівы. Для Моткі верш адкрыт, нібы пакой гасцінны, Прытулак знойдзеш тут для хлопца-сіраціны.

Два беларусы-юнакі — я чуў нялаўна — Смяяліся з яго прыгод забавуны. Так, сары хлопчыку не саёз, а смеху прасяю, Ды з Моткам і ўздыхнуць не раз ім давалося.

Ягоны смех гучыць на мовач розных нацый, Змякчае нават камень палат ягоны. Чытаеш — і ад смеху не ўтрымацца! Смяешся — і слязы, забўтышся, уроніш. — «Добра мне, я — сірата!»

Вось бачу: лезе ён на вельмі смеху ўгору, А ля падножжа — сляё патак брыўца.

Хапае Мотка, нібы цацкі, зоры І, як штуркар, шпурвае бліскавіцы.

Вясновы дзень... І ланцых сонца ўсёх, як матка. А Мотка мькае душа ў душы з цяпкатам. Які бліскатын, які ты злысон, божа! Кто ў лютасці з табой зраўняцца можа? Чаму з нобэс ты паіраў спакоена, Які друга сірата вялі на боіно?

Не, не бада, што Мотка сёс занадта рэдка, — Паможа часам Песа — добрая суселка. А з кім цяпер гуляць хлапчук-сіротка бузе? Ці могуць зразумець яго пачуццё людзі: — «Добра мне, я — сірата!»

Я чую галасок яго такі лагодны, — І нават хмарны дзень здаецца мне пагодным. Прытулак народа — ён З'явіўся да паэта Святлом вясновых дзён і найчысцейшым цветом.

Усё пішу, пішу, сваю душу хачу ў радкі уклаці, Ды мала я гэтага, каб расказаць, як прагне Мотка шчасця.

О, колькі, дабрні у сарчайку хлапчым! Не меней і лякут лягла яму на плечы: — «Добра мне, я — сірата!»

Хлапчука за вушы драці, грымака штодня давалі. Ды уштукарыў ён такое, што ў мастэчку ўсё зачкалі...

Чыстыню душы праісё ён праз пакуты, праз нягоды. Яго позірк светлы ў сэрцы зберагу я назаўсёды... Болей ён не сірата!

Пераклад А. ВОЛЬСКАГА І П. МАКАЛЯ.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

4 сакавіка 1959 года 3

Рашуча наступаць на перажыткі

У наш час велічынны спрыт і смелы задум асабліва значаюць у ідэалагічнай рабоце — камуністычнае выхаванне савецкіх людзей, барацьба з перажыткамі мінулага, якія замаўраджаюць наш імяны постуці наперад. У гэтай сувязі вельмі важна набываюць пытанні навукова-агэістычных прапагандаў.

Амаль да апошняга часу прапаганда навукова-агэістычных ведаў у нашым раёне зводзілася да таго, што ў культасветустановах зрадуку чыталіся лекцыі на гэтых тэмах. Нашы пасіўнае, безумоўна, выкарыстоўвалі прававерныя рэлігіі і бібліі ўсё магчымае, каб узяць пад свой уплыў найбольш адсталую частку насельніцтва.

У раёне побач з царквамі дзейнічалі малітоўныя дамы, а таксама розныя «прававерныкі» да «знахары». Асабліва вялікае зло — прававерныя розных рэлігійных свят, так званыя «фэстаў». Напрыклад, у Сеўрукоўскім сельсавеце на працягу года адзначаліся да 15 свят. Калі ўлічыць, што на падрыхтоўку і правядзенне аднаго такога «свята» неабходна не менш трох—чатырох дзён, дык атрымаецца, што ў самую гарачую пару сельскагаспадарчых работ значная частка насельніцтва не прымае ўдзелу ў працы. Акрамя таго, кожнае рэлігійнае свята ператвараецца ў масавае п'янства, што прыводзіць да зняважэння і нават часам да забойстваў. Многія людзі не вераць у рэлігійныя забавы, але акуртані спрыяюць «прастой» і іншым царкоўным святам, выкарыстоўваючы іх як повад для п'янства.

Стала ясна, што нельга абмяжоўваць навукова-агэістычную работу сярод насельніцтва толькі аднымі лекцыямі, на якіх, як вядома, самі веруючы бываюць вельмі рэдка. Раённы камітэт партыі, яго аддзел прапаганда і агітацыі сумесна з аддзелам культуры і праўлення раёна пачалі аддзяленне Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў распрацаваў план мерапрыемстваў, мэта якіх — шырока разгарнуць навукова-агэістычную работу сярод сельскага насельніцтва.

Было вырашана стварыць у кожным сельсавеце, а таксама ў некаторых буйных населеных пунктах групы лектараў з п'яці—шасці чалавек, якія б чыталі лекцыі і даклады па навукова-агэістычных пытаннях. Такія групы ў раёне створана 19. Іны налічваюць 98 лектараў. У большасці сваёй гэта выкладчыкі біялогіі, фізікі, хіміі, гісторыі, літаратуры, медыцынскай работнікі.

Дзейнасць агэістычных груп мы пачалі з вучобы саміх лектараў. 23 снежня 1958 г. у райкоме партыі была праведзена нарада кіраўнікоў навукова-агэістычных груп. На нарадзе выступілі загадчык лектарскай групы Гомельскага абкома партыі тав. Окрут, які расказаў аб формах, метадах і месце навукова-агэістычнай прапаганда. Удзельнікі нарады атрымалі інструкцыі, якія наладжваюць работу груп, якія мерапрыемствы правесці ў першым квартале 1959 г. Пасля гэтага ўсе ўдзельнікі нарады выехалі ў вёску Сеўрукі на вяртанне ў адказу і які праводзіцца ў мясцовым клубе. Аказваецца на пытанні былі запрошаны навуковыя работнікі з Гомеля. Мата гэтай паездкі — паказаць кіраўнікам груп, як арганізоўваць і праводзіць ведаў на навукова-агэістычных тэмах.

У студзені быў праведзены семінар лектараў навукова-агэістычных груп, на якім была абмеркавана лекцыя «Марксізм-ленінізм аб наважыванні членам таварыства тав. Тамашовым. Пасля гэтага па розных пытаннях навукова-агэістычнай прапаганда выступілі запрошаныя з Гомеля лектары, якім было задана многа пытанняў. Аказаліся на іх кандаціты навуку тт. Бабкоў і Лявіцкі. Снае выступленні яны суправодзілі паказамі даследаў і тут жа тлумачылі, як правесці той ці іншы з іх. Семінар праішоў ажыўлена і цікава.

Пасля гэтага ў многіх калгасах раёна пачалі наладжвацца вечары пытанняў і адказаў на антырэлігійныя тэмы. У чатырох вёсках раёна, а гэта былі вёскі Сеўрукі, Калгані, Калгані і Лявіцкі, пачаліся вечары пытанняў і адказаў. У гэтых вёсках вельмі шырока дзейнічаюць клубы, у якіх праводзіцца вельмі шырокае культурна-агэістычнае жыццё. Вядома, адна з такіх вечароў можа аслабіць вяртанне ў вёску Сеўрукі на вяртанне ў адказу і які праводзіцца ў мясцовым клубе. Аказваецца на пытанні былі запрошаны навуковыя работнікі з Гомеля. Мата гэтай паездкі — паказаць кіраўнікам груп, як арганізоўваць і праводзіць ведаў на навукова-агэістычных тэмах.

У студзені быў праведзены семінар лектараў навукова-агэістычных груп, на якім была абмеркавана лекцыя «Марксізм-ленінізм аб наважыванні членам таварыства тав. Тамашовым. Пасля гэтага па розных пытаннях навукова-агэістычнай прапаганда выступілі запрошаныя з Гомеля лектары, якім было задана многа пытанняў. Аказаліся на іх кандаціты навуку тт. Бабкоў і Лявіцкі. Снае выступленні яны суправодзілі паказамі даследаў і тут жа тлумачылі, як правесці той ці іншы з іх. Семінар праішоў ажыўлена і цікава.

Пасля гэтага ў многіх калгасах раёна пачалі наладжвацца вечары пытанняў і адказаў на антырэлігійныя тэмы. У чатырох вёсках раёна, а гэта былі вёскі Сеўрукі, Калгані, Калгані і Лявіцкі, пачаліся вечары пытанняў і адказаў. У гэтых вёсках вельмі шырока дзейнічаюць клубы, у якіх праводзіцца вельмі шырокае культурна-агэістычнае жыццё. Вядома, адна з такіх вечароў можа аслабіць вяртанне ў вёску Сеўрукі на вяртанне ў адказу і які праводзіцца ў мясцовым клубе. Аказваецца на пытанні былі запрошаны навуковыя работнікі з Гомеля. Мата гэтай паездкі — паказаць кіраўнікам груп, як арганізоўваць і праводзіць ведаў на навукова-агэістычных тэмах.

У студзені быў праведзены семінар лектараў навукова-агэістычных груп, на якім была абмеркавана лекцыя «Марксізм-ленінізм аб наважыванні членам таварыства тав. Тамашовым. Пасля гэтага па розных пытаннях навукова-агэістычнай прапаганда выступілі запрошаныя з Гомеля лектары, якім было задана многа пытанняў. Аказаліся на іх кандаціты навуку тт. Бабкоў і Лявіцкі. Снае выступленні яны суправодзілі паказамі даследаў і тут жа тлумачылі, як правесці той ці іншы з іх. Семінар праішоў ажыўлена і цікава.

Пасля гэтага ў многіх калгасах раёна пачалі наладжвацца вечары пытанняў і адказаў на антырэлігійныя тэмы. У чатырох вёсках раёна, а гэта былі вёскі Сеўрукі, Калгані, Калгані і Лявіцкі, пачаліся вечары пытанняў і адказаў. У гэтых вёсках вельмі шырока дзейнічаюць клубы, у якіх праводзіцца вельмі шырокае культурна-агэістычнае жыццё. Вядома, адна з такіх вечароў можа аслабіць вяртанне ў вёску Сеўрукі на вяртанне ў адказу і які праводзіцца ў мясцовым клубе. Аказваецца на пытанні былі запрошаны навуковыя работнікі з Гомеля. Мата гэтай паездкі — паказаць кіраўнікам груп, як арганізоўваць і праводзіць ведаў на навукова-агэістычных тэмах.

У студзені быў праведзены семінар лектараў навукова-агэістычных груп, на якім была абмеркавана лекцыя «Марксізм-ленінізм аб наважыванні членам таварыства тав. Тамашовым. Пасля гэтага па розных пытаннях навукова-агэістычнай прапаганда выступілі запрошаныя з Гомеля лектары, якім было задана многа пытанняў. Аказаліся на іх кандаціты навуку тт. Бабкоў і Лявіцкі. Снае выступленні яны суправодзілі паказамі даследаў і тут жа тлумачылі, як правесці той ці іншы з іх. Семінар праішоў ажыўлена і цікава.

Пасля гэтага ў многіх калгасах раёна пачалі наладжвацца вечары пытанняў і адказаў на антырэлігійныя тэмы. У чатырох вёсках раёна, а гэта былі вёскі Сеўрукі, Калгані, Калгані і Лявіцкі, пачаліся вечары пытанняў і адказаў. У гэтых вёсках вельмі шырока дзейнічаюць клубы, у якіх праводзіцца вельмі шырокае культурна-агэістычнае жыццё. Вядома, адна з такіх вечароў можа аслабіць вяртанне ў вёску Сеўрукі на вяртанне ў адказу і які праводзіцца ў мясцовым клубе. Аказваецца на пытанні былі запрошаны навуковыя работнікі з Гомеля. Мата гэтай паездкі — паказаць кіраўнікам груп, як арганізоўваць і праводзіць ведаў на навукова-агэістычных тэмах.

У студзені быў праведзены семінар лектараў навукова-агэістычных груп, на якім была абмеркавана лекцыя «Марксізм-ленінізм аб наважыванні членам таварыства тав. Тамашовым. Пасля гэтага па розных пытаннях навукова-агэістычнай прапаганда выступілі запрошаныя з Гомеля лектары, якім было задана многа пытанняў. Аказаліся на іх кандаціты навуку тт. Бабкоў і Лявіцкі. Снае выступленні яны суправодзілі паказамі даследаў і тут жа тлумачылі, як правесці той ці іншы з іх. Семінар праішоў ажыўлена і цікава.

дзе ёсць царквы, было вырашана правесці такія вечары з удзелам навуковых работнікаў з Гомеля, у астатніх жа вёсках — сіламі сельскіх навукова-агэістычных груп.

Першы такі вечар адбыўся ў калгасе «Вальшавік». За п'яць дзён да вечара ў клубе, у сельсавеце, у праўленні калгаса, на бригадных дварах, у чырвоным кутку на жыгаладаўчай ферме, на вуліцах вёскі былі расклеены афішы, якія наведвалі, што ў Бабовіцкім сельскім клубе адбудзецца вечар пытанняў і адказаў. Для збору пытанняў у клубе была настаялена скрынка.

Клуб, які амяшчае 300 чалавек, быў перапоўнены. Варта адзначыць, што на вечары прысутнічала 70 працэнтаў людзей сярэдняга і старэйшага ўзростаў, з іх — палавіна жанчын. На вечар прыйшлі пастаянныя наведвальнікі царквы і масцовыя попл. Адукацыя, што гэтак мерапрыемства павінна паказаць пачатак рашучага выхавання рэлігійнага дурману. Менавіта гэтага баяліся прыхільнікі царквы.

Першым на вечары выступіў кандыдат фізіка-матэматычных навук С. Нікіцін. Адукацыя на пытанні аб будове Сусвету і нябесных з'явах у прыродзе, т. Нікіцін выкарыстаў анідэяскон, праз які былі паказаны цікавыя кадры па закранутых пытаннях. Кандыдаты біялагічных навук Н. Кісялёва і П. Лявіцкі расказалі, якія п'янства жыццё ў Зямлі.

Вялікую цікавасць выклікалі адказы кандыдата сельскагаспадарчых навук М. Бабкова. Ён правёў рад даследаў, якія выкарысталі рэлігійныя «суды»: атрыманне «малочнага» і «крывавага» дажджю, абнаўленне іконы, паўнаценне «ліку святых» на частай паперы, самаўпаўняненне свечак і г. д.

Цікавым і пераказальным было выступленне дарагіна М. Лозына. Адукацыя на пытанне аб наважыванні і сутнасці рэлігіі, рэлігійных дэяў і сутнасці рэлігіі, рэлігійных святаў. М. Лозына расказаў пра антынавуковую, раакцыійную сутнасць бібліі і рэлігійных вучэнняў. Калгані тав. Рудзякова выступіла на вечары і спрабавала дасяць, што адукацыя царкоўнага выхавання дзяцей прывяла нібы да таго, што дзеці цпер дрэнна сябе паводзіць.

М. Лозына на іх прыкладах паказаў, што менавіта аддзяленне царквы ад дзяржавы, школы ад царквы дало магчымае выхаванне выдатнае пакаленне моладзі, якое рабіла цуды ў гады першых пяцігодкаў, паказала масавы гераізм у гады Вялікай Айчыннай вайны і працоўны гераізм на будоўлях пасляваеннага пяцігодка. Гаворачы пра тое, як царква шкодна ўплывае на выхаванне дзяцей, ён прыводзіць у прыклад рэлігійныя свята, у час якіх шырока размах атрымалі п'янства, даянка, хуліганства. Усе гэта бачаць дзеці і часам следуюць прыкладу дарослых.

Усе, хто прысутнічаў у гэты вечар у гадзіннай зале, бурнымі аплаўдывалі падтрымалі адказы М. Лозына. Поп мясцовай царквы, бачачы такі настрой глядзельнай залы, паспешна пакінуў клуб.

Гэты памятный вечар аказаў моцны ўплыў на многіх жыхароў вёскі Бабовічы. Вядома, адна з такіх вечароў можа аслабіць вяртанне ў вёску Сеўрукі на вяртанне ў адказу і які праводзіцца ў мясцовым клубе. Аказваецца на пытанні былі запрошаны навуковыя работнікі з Гомеля. Мата гэтай паездкі — паказаць кіраўнікам груп, як арганізоўваць і праводзіць ведаў на навукова-агэістычных тэмах.

У студзені быў праведзены семінар лектараў навукова-агэістычных груп, на якім была абмеркавана лекцыя «Марксізм-ленінізм аб наважыванні членам таварыства тав. Тамашовым. Пасля гэтага па розных пытаннях навукова-агэістычнай прапаганда выступілі запрошаныя з Гомеля лектары, якім было задана многа пытанняў. Аказаліся на іх кандаціты навуку тт. Бабкоў і Лявіцкі. Снае выступленні яны суправодзілі паказамі даследаў і тут жа тлумачылі, як правесці той ці іншы з іх. Семінар праішоў ажыўлена і цікава.

Пасля гэтага ў многіх калгасах раёна пачалі наладжвацца вечары пытанняў і адказаў на антырэлігійныя тэмы. У чатырох вёсках раёна, а гэта былі вёскі Сеўрукі, Калгані, Калгані і Лявіцкі, пачаліся вечары пытанняў і адказаў. У гэтых вёсках вельмі шырока дзейнічаюць клубы, у якіх праводзіцца вельмі шырокае культурна-агэістычнае жыццё. Вядома, адна з такіх вечароў можа аслабіць вяртанне ў вёску Сеўрукі на вяртанне ў адказу і які праводзіцца ў мясцовым клубе. Аказваецца на пытанні былі запрошаны навуковыя работнікі з Гомеля. Мата гэтай паездкі — паказаць кіраўнікам груп, як арганізоўваць і праводзіць ведаў на навукова-агэістычных тэмах.

У студзені быў праведзены семінар лектараў навукова-агэістычных груп, на якім была абмеркавана лекцыя «Марксізм-ленінізм аб наважыванні членам таварыства тав. Тамашовым. Пасля гэтага па розных пытаннях навукова-агэістычнай прапаганда выступілі запрошаныя з Гомеля лектары, якім было задана многа пытанняў. Аказаліся на іх кандаціты навуку тт. Бабкоў і Лявіцкі. Снае выступленні яны суправодзілі паказамі даследаў і тут жа тлумачылі, як правесці той ці іншы з іх. Семінар праішоў ажыўлена і цікава.

Пасля гэтага ў многіх калгасах раёна пачалі наладжвацца вечары пытанняў і адказаў на антырэлігійныя тэмы. У чатырох вёсках раёна, а гэта былі вёскі Сеўрукі, Калгані, Калгані і Лявіцкі, пачаліся вечары пытанняў і адказаў. У гэтых вёсках вельмі шырока дзейнічаюць клубы, у якіх праводзіцца вельмі шырокае культурна-агэістычнае жыццё. Вядома, адна з такіх вечароў можа аслабіць вяртанне ў вёску Сеўрукі на вяртанне ў адказу і які праводзіцца ў мясцовым клубе. Аказваецца на пытанні былі запрошаны навуковыя работнікі з Гомеля. Мата гэтай паездкі — паказаць кіраўнікам груп, як арганізоўваць і праводзіць ведаў на навукова-агэістычных тэмах.

У студзені быў праведзены семінар лектараў навукова-агэістычных груп, на якім была абмеркавана лекцыя «Марксізм-ленінізм аб наважыванні членам таварыства тав. Тамашовым. Пасля гэтага па розных пытаннях навукова-агэістычнай прапаганда выступілі запрошаныя з Гомеля лектары, якім было задана многа пытанняў. Аказаліся на іх кандаціты навуку тт. Бабкоў і Лявіцкі. Снае выступленні яны суправодзілі паказамі даследаў і тут жа тлумачылі, як правесці той ці іншы з іх. Семінар праішоў ажыўлена і цікава.

Пасля гэтага ў многіх калгасах раёна пачалі наладжвацца вечары пытанняў і адказаў на антырэлігійныя тэмы. У чатырох вёсках раёна, а гэта былі вёскі Сеўрукі, Калгані, Калгані і Лявіцкі, пачаліся вечары пытанняў і адказаў. У гэтых вёсках вельмі шырока дзейнічаюць клубы, у якіх праводзіцца вельмі шырокае культурна-агэістычнае жыццё. Вядома, адна з такіх вечароў можа аслабіць вяртанне ў вёску Сеўрукі на вяртанне ў адказу і які праводзіцца ў мясцовым клубе. Аказваецца на пытанні былі запрошаны навуковыя работнікі з Гомеля. Мата гэтай паездкі — паказаць кіраўнікам груп, як арганізоўваць і праводзіць ведаў на навукова-агэістычных тэмах.

бываць. Вядома, адна з такіх вечароў можа аслабіць вяртанне ў вёску Сеўрукі на вяртанне ў адказу і які праводзіцца ў мясцовым клубе. Аказваецца на пытанні былі запрошаны навуковыя работнікі з Гомеля. Мата гэтай паездкі — паказаць кіраўнікам груп, як арганізоўваць і праводзіць ведаў на навукова-агэістычных тэмах.

Не менш цікава праішоў вечар у Сеўрукоўскім сельскім клубе, на якім прысутнічалі кіраўнікі навукова-агэістычных груп раёна. Глядзельную залу клуба, якая амяшчае 200 чалавек, запоўніла больш 300 жыхароў вёскі Сеўрукі і недалёкіх пасёлкаў. Калгані П. Сясяронка з абурэннем расказаў, што рэлігійныя службы, выкарыстаўшы ў свой час адсталасць аднавяскоўкі Марыі Скопічовай, ператварылі яе ў нейкую «святую Манефу». Скопічова арганізавала малітоўны дом, прыцягваючы да сабе найбольш адсталых жанчын. Выдаючы сабе за «прачытоў», яна займалася анахрестам, «лечыць» людзей, якія наіва вераць у «судна-дзейную» сілу лекаў. Нажал, лічачы знаходзяцца некаторыя людзі, што карыстаюцца паслугамі «святой Манефы». На гэтым жа вечары сакратар партарганізацыі калгаса «Чырвонаягвардзец» т. Антонаў расказаў, як ашукавае веруючых гэтае «святае» Марыя Скопічова, неспыменная жанчына, якая з'яўляецца слабой зброй у руках царкоўнікаў.

Вялікі вечар пытанняў і адказаў надышоў праведзены ў новым Доме культуры калгаса імя Сталіна.

За кароткі час мясцовыя навукова-агэістычныя групы правялі дзесяць такіх вечароў пытанняў і адказаў. Надобна ж мерапрыемствам рыхтуюцца і ў астатніх населеных пунктах раёна.

Побач з правядзеннем вечароў узначалілася лекцыя навукова-агэістычнай прапаганда. Асабліва ўвага звяртаецца на асвету лекцыяў. Настаўнік Рамавіцкай сярэдняй школы т. Піскуноў падрыхтаваў лекцыю «Навука аб рэлігійных «суджах», якую з поспехам прачытаў у сельскім клубе, суправаджаючы яе паказамі вопытаў, што выкарыстаў рэлігійныя «суды».

Ва ўсіх клубах і бібліятэках раёна стварыліся навукова-агэістычныя групы, дзе ёсць вітрыны з літаратурнай і навуковай літаратурай. У гэтых вітрынах навука і рэлігія. У клубы і бібліятэкі выпускаюцца сабярніцы лісткі «Джала».

Многія групы навукова-агэістычнай прапаганда прысутлілі да індывідуальнай работы з веруючымі. Кожны член групы часта наведвае веруючых, гутарыць з імі. Мы лічым гэта адным з важнейшых момантаў у рабоце лектараў-агэістаў.

Гэта толькі пачатак той вялікай работы, якую мы павінны сістэматычна праводзіць сярод веруючых, каб назаўсёды пакончыць з рэлігійнымі забаванамі. Але ў нас яшчэ не хапае наглядных дапаможнікаў і рактываў для паказу даследаў, якія так неабходны ў час правядзення лекцыяў і вечароў, для афармлення навукова-агэістычных куткоў у сельскіх клубах і бібліятэках. Мала ў нас іх і літаратуры па гэтых пытаннях.

Я. РУМАНОВСкі, загадчык Гомельскага раёнага аддзела культуры.

Музычны вечар аўтазаводцаў

У клубе Мінскага аўтазавода адбыўся вечар Беларускай савецкай музыкі. Ён быў арганізаваны дырэктарам музычнай школы і праўленнем клуба МАЗ.

З дакладам «40 год Беларускай савецкай музыкі» выступіла музыкантаў С. Нікіцін.

Першае аддзяленне канцэрта, у якім удзельнічалі навуцэныя школы, пачалося выступленнем аркестра баяністаў пад кіраўніцтвам Г. Жыхарова. Аркестр выканаў «Беларускі марш» Чуркіна, «Як крыніца дзяць» кампазітара Пукста, «Барысаўскую

песню» ў апрацоўцы Палонскага. Юныя піяністы, цымбалісты, баяністы, выканалі на духавых інструментах сыраў 21 арыганісты творы Беларускай аўтары і рад апрацовак Беларускай народнай песні і танцаў.

У другім аддзяленні канцэрта з нацыянальнай праграмай выступіла Дзяржаўная акадэмічная капела БССР (дырэктар В. Роўда).

У фойе клуба быў устаноўлены стэнд, які адлюстроўвае дасягненні Беларускай савецкай музыкі за 40 год.

В. ВАРАТНІКОВ.

На здымку: Выступае вучаніца 4 класа музычнай школы аўтазавода цымбалістка Жанна Багювіч. Акампаніруе выкладчык музычнай школы Э. Станковіч.

Фатахроніка БЕЛТА.

Шолам-Алейхем

(Заканчэне. Пачатак на 3-й стар.) У рамане «Патон» (1907) Шолам-Алейхем адлюстроўвае ідэянападліжнае рассяленне яўрэйскага грамадства.

Рэвалюцыя 1905 г. не ўвучылася перамогай, але Шолам-Алейхем не пакідае аптызізм. Ён верыць, што «прыдзе зара, і смутку, і мукам не будзе звароту». Пісьменнік перакананы, што новае рэвалюцыя, сацыяльнай і маральнай нечысці. «А потым, калі патон спыніцца, забліць сонца, павеі іны вечер, які разгоніць воблакі... нябесны ачысціцца, аямлі абловіцца і людзі будуць як панарожанія; з'явіцца новае пакаленне здаровых людзей, сумленных, карысных грамадзян».

Рэвалюцыйныя накіраванасць рамана «Патон» выклікала рэспіцы з боку ўлад, і раман быў канфіскаваны.

Крытычны рэалізм Шолам-Алейхем атрымаў дэяснае выяўленне ў «Камедыі а ля «Рэвізор» — «Ікнегас» (1894). У ёй аўтар вострай сатырай кляміць спекуляцыйныя махінацыі заправілі і дзякуючы кіеўскай біркы.

Рэвалюцыйны рух канца XIX і пачатку XX ст. знайшоў значны водгук у яўрэйскім асяродкі. Ён выклікаў глыбокую цікавасць да сацыялізма, асабліва сярод моладзі. У той жа час чарнасоенная прапаганда ўзмацняла нацыяналістычныя настроі сярод дробнабуржуазных колаў. Барыцьба гэтых двух плыняў — сацыялізма і нацыяналізма ў «мяжы аселасці» і звязанам з ёй распаду традыцыйных сямейных устоў — прысвечана п'еса «Разброд» (1901).

Найбольшае дасягненне драматургі Шолам-Алейхем — яго папулярная камедыя «Вялікі выйгрыш» (1915).

У сваіх п'есах аб амерыканскім укладзе жыцця Шолам-Алейхем кляміць бізнесменаў і «солратні-

каў», якія страцілі ў пагоні за дэмарэ сумаў і гонар.

Праза Шолам-Алейхем таксама насычана драматычнымі канфілітамі і таму часта з поспехам інсцэніравалася для тэатра. Так, «Крыўвы жарт» быў перапрацаваны ў камедыю «Дзяжжа быць яўрэм», а «Таё-малочнік» і «Блакуючы зоркі» — у аднайменныя п'есы. Лепшыя п'есы Шолам-Алейхем уявілі ў рэпертуар савецкага тэатра і карысталіся вялікім поспехам.

Творчы метад Шолам-Алейхем уяўляе саебсабівае спалучэнне крытычнага рэалізма і прагрэсіўнага рамантызма. Пісьменнік уседмаляў плінасць уземадзейня рэальнасці і рамантыкі ў жыцці і аітаратуры. Аб сваім рамане «Стаміненне» ён пісаў: «Гэты раман не толькі копія рэальнасці, але і мастацкая карпіна, якая ўзвышае рэальнасць, гарманічна спалучаючы яе са светлымі вобразамі і рысамі будучыні. Гэта мой першы вопыт стварэння цудоўнага на глебе яўрэйскага народнага жыцця». Значэнне жыцця як асновы творчасці пісьменнік выказаў афарызмам: «Лепшая кніга — жыццё і лепшы раман — чалавечы жыццё». Гэта абліжча аэстычныя погляды Шолам-Алейхем з вызначэннем Чарнышэўскага: «цудоўнае — гэта жыццё».

Творчасць Шолам-Алейхем, пісьменнік антыміста і гуманіста, вядлікага майстра трагікамізма, атрымаў дэясны рэзананс. «Шолам-Алейхем пры ўсёй сваёй нацыянальнай свабесабіваці, — піша К. Федзін, — валодае якасцю аэагульнасці, жыць у нашай сучаснасці, дапамагае будаваць новае жыццё».

Шолам-Алейхем, пісьменнік-гуманіст, свабі творчасцю згуртувае ўсёх людзей добрай волі і ўмацоўвае ў іх веру, што мір перамога вайны, дружба адолее варажасць, сусветнае зло будзе пераможана справядлінасцю.

М. ШАЦАНІН.

1100 новых кніг

У Савецкай Латвіі з году ў год павялічваецца выпуск новых кніг. Сярэдняй тыраж іх дасягнуў 7500 экзэмпляраў, а мастацкай літаратуры — звыш 20 000 экзэмпляраў. Зараз у рэспубліцы на адрата жыхара выдана ў два з паловай разы больш кніг, чым у Заходняй Германіі і Францыі і ў п'яць з паловай разоў больш, чым у ШВА.

У 1959 г. у Латвійскім дзяржаўным выдавецтве будзе выпушчана больш 1100 кніг. У гэтым ліку 229 мастацкай твораў тыражом 4,35 млн. экзэмпляраў. У гэтым годзе будзе закончана выданне IV—VII тамоў збору твораў Л. Тагста і поўных збораў твораў Р. Блаўмана, Я. Судрабкала і Л. Лайбена. Апрача таго, пачнецца выданне збору твораў В. Лайса. Упершыню ў Латвіі будзе выданае твор А. Герцна «Было і думам», «Пазытка» Арыстоцеля. На рускай мове выдасца праца А. Уіта «Пытанні сацыялістычнага рэалізма».

У сувязі з 50-годдзем з дня нараджэння Я. Нідэрэ і Ф. Рахпеліна, выйдзе іх выбарны творы. Чытачы атрымаюць кнігі Я. Нідэрэ «Валоднікі», «Ці падумаў я» Л. Пура, «Простая гісторыя» В. Усцінавай. Будучы таксама выданы першыя зборкі аповяданняў І. Мелдэрэ, І. Лібейса, выбарны творы А. Лейпіса і К. Юкумас і інш.

Латвійскае дзяржаўнае выдавецтва наладзіць уладу абмену культурнымі каштоўнасцямі, умацаванню і паширэнню літаратурных сувязей братаў савецкіх народаў. У плане выдавецтва наменаны выпуск твораў